षास्तानुत्तंन्ति । सं° मर्दयन्ति स्तम्बेभ्यो विमोकार्थमनडुद्भिः परितो गहद्भिराक्रमयन्तीत्यर्थः । पांसुखलो वा प्रत्ययाविशेषात् ॥४६॥ वाशब्दः पक्षान्तरपरिग्रहे · पांंले वोत्तरवेदिर्भवति · तत्रापि हि खलशब्दप्रयोगप्रत्ययौ स्त एव । सं° वा सिद्धान्ते · पांंलो धूलिराशिः प्रत्येतव्यः · कुतः प्रंषात् खल इत्युक्ते धान्यखलोऽपि प्रतीयते पांसुखलोऽपि प्रतीयते । प्रकृत्यनुग्रहाच्च ॥४७॥ अपि चैवं प्रकृतिरनुगृहीता भवति । खलेवाली यूपो लाङ्गलेषा ॥४८॥ धारणं[1] यया क्रियते सा खंलो यूपकार्ये भवति · सा च पूर्वमेव निहिता द्रष्टव्या । सं° खलमध्ये निखाता मेथी खंलो सैव यूपो भवति · लांषा हलस्येषा हलसम्बन्धी ईषादण्डो यूपः कार्यः । कलापी[2] चषालार्थे ॥४९॥ कलापी च तृणपूलकः चंर्थे भवति । सं° कपाली[3] धान्यतृणमुष्टिश्चंर्थे भवति । निर्वृत्तग्रहणात्प्राकृतनिवृत्तिः ॥५०॥ निर्वृत्ता हि खलेवाली यूपकार्ये विधीयते · अतश्च प्राकृतानां यूपधर्माणां निवृत्तिर्भवति · यूपशब्दो हि संस्कारनिमित्तः · छेदनादयश्च स्वर्ववगूहनपर्यन्ताः यूपस्वरूपप्रयुक्ताः न कार्यप्रयुक्ताः · तस्मात्साधूक्तम् निर्वृंत्तिरिति । सं° निर्वृत्ताया निष्पन्नाया लोकसिद्धायाः खलेवाल्या ग्रहणात् प्राकृतस्य यूपव्रश्चनादेर्धर्मजातस्य निवृत्तिर्भवति ।

आवेशादनिवृत्तिः ॥५१॥ स्यादेतदेवम् यदि कार्यविशिष्टा धर्मा भवेयुः · न चैते कार्यविशिष्टाः स्वरूपप्रयुक्ता एवैतऽइति · न हि यूपशब्द आकृतिवचनः अलौकिकत्वात्संस्कारनिमित्तः सत्सु संस्कारेषु प्रयोगात् । सं° पर्यूषणप्रोक्षणादेरनिवृत्तिर्निवृत्तिर्न भवति · कुतः आवेशात् ते हि खलेवाल्यामप्यावेश्यन्ते विधीयन्ते । उर्वरादि वा द्वितीयस्य संनिधेः ॥५२॥ उर्वरादि (४१) धर्मजातं द्वितीयस्य भवति तत्संनिधौ हि तत्पठ्यतऽइति । वा सर्वेषां भवति साग्यष्क्रान्प्रकृत्य श्रवणात् · यत्तु संनिधानाद्द्वितीयस्येति तत्रोच्यते अवश्यमेव पठ्यमानं वस्तु कस्यचिदेव संनिहितं भवतीति । सं° वेदिरुर्वरादिकं[4] धर्मजातं द्वितीयस्य साग्यःक्रस्य भवति · कुतः संनिधेः ताण्ड्ये (१६. १३) द्वितीयस्य संनिधौ पाठात् ॥ ॥ तृतीया कण्डिका ॥३॥ ॥

---

१) ? पारणं K pr. m. वारणं or धारणं sec. m. २) कपालो Ss! ३) sic! ४) sic!